

Kartlegging av ørekyte i Finnmark laksevassdrag i Finnmark, 2009

Naturtjenester i Nord
Rapport – 10 : 2010

Forord

I forbindelse med prosjektet "Innsats mot fremmede arter" ble vi engasjert å gjøre arbeid i forbindelse med kartlegging av ørekyte i Finnmark 2010.

I den forbindelse har vi sommeren og høsten kjørt på kryss og tvers av Finnmark. På søken etter ørekyta. Til sammen 18 vassdrag har blitt undersøkt. En liten brøkdel av det vannarealet som finnes i fylket.

Vi takker både fylkesmannen i Finnmark og Direktoratet for Naturforvaltning for finansiering og alle som har deltatt i feltarbeid og opplysninger for hjelp.

Tromsø, 07.10.10

Rune Muladal

Daglig leder

Naturtjenester i Nord

Sammendrag

Det er utført kartlegging av ørekyte i 18 vassdrag i Finnmark. Totalt ble det fanget 1404 fisk, fordelt på 12 arter, av dette var det dominans av laks (51,5%). Av totalt fiskematerialet var 21,7 % ørekyte. Dette høye innslaget av ørekyte skyldes store ørekytefangster i to vassdrag, Lakselva og Eibyelva (Silis).

Det ble totalt fanget **304 ørekyte** i undersøkelsen. Disse var fordelt på 4 vassdrag, **Alta – Kautokeinovassdraget** (Silis øverst i Eibyelva), **Lakselva i Porsanger**, **Repparfjordelva** og **Tanavassdraget**. Det ble ikke funnet ørekyte i vassdrag som ikke tidligere er undersøkt. Men det ble funnet ørekyte på 6 nye lokaliteter i allerede kjente ørekytevassdrag.

Innledning

I de første rapportene om utbredelsen av ferskvannsfisk i Nord-Norge, ble det angitt at ørekyte bare forekom i eller i tilknytning til Altaelva, Lakselva, Tanaelva og enkelte innsjøer i Sør-Varanger (Hesthagen og Østborg, 2004). Huitfeldt-Kaas antok likevel at ørekyta med sin østlige innvandringsrute fantes over store deler av Finnmark. Han mente til og med at den kunne ha nær samme eller større utbredelse enn lake. I senere tide er denne er det kartlagt at utbredelsen er store enn dette. Idag finnes ørekyta over store deler av Finnmark, spesielt i tilknytning til Alta og Kautokeinovassdraget.

Til sammen er det registrert 92 lokaliteter med ørekyte i Finnmark (0,15 % av vannlokalitetene i Finnmark). I hovedsak er disse knyttet til de store vassdragene i Finnmark (Alta-Kautokeino-, Tana-, Lakselv og Stabburs-, Repparfjord og Pasvikvassdraget), (Hesthagen og Østborg, 2004).

Denne undersøkelsen skulle frambringe ny kunnskap om utbredelse til ørekyta i Finnmark. Det ble lagt fokus på de anadrome vassdragene i fylket. Vi presiserte innledningsvis i prosjektet at det er en stor oppgave å kartlegge utbredelsen til ørekyta i fylket. Slik at denne undersøkelsen har bare tatt en brøkdel av de områder og vassdrag som det potensielt finnes ørekyte. I Finnmark har det ikke tidligere vært noen systematisk kartlegging av ørekyte. Det meste av undersøkelser har vært knyttet til laksefisk. Ørekyta oppholder seg ofte i andre typer habitat enn laks og ørret, spesielt når det er stor konkurranse fra disse artene. Vi prøvde i undersøkelsen å finne typiske ørekytelokaliteter beskrevet i Hesthagen og Østborg, 2004.

Følgende skulle utføres i prosjektet i 2010:

- Kartlegge 18 vassdrag / elver for ørekyte
- Benytte el-fiske og eventuelt supplere med rusefangst
- undersøke til 50 – 60 lokaliteter
- Lage kortfattet rapport. Der vesentlig del av rapportering var å koordinatfeste fangst og funn av ørekyte.

Metodikk

Under kartlegging av ørekyte ble det benyttet el-fiske i rennende vann. En lokalitet ble det benyttet ruse. Det var i Silis (Alta-Kautokeinovassdraget). El-fiske viste seg å være mest effektivt i elvesystemene som vi undersøkte. I elver og stilleflytende partier av vassdragene ble det fisket med elektrisk fiskeapparat. Fisket ble utført i de deler av elver og i habitat som ørekyta ofte holder seg i. Stilleflytende gjerne med innslag av vegetasjon (Hesthagen og Østborg, 2004). Det ble elfisket på 1-9 lokaliteter i hvert vassdrag på til sammen 200 – 800 m² på hver lokalitet vassdrag. Lokalteter som ble el-fisket ble koordinatfestet ved GPS.

tabell 1 Oversikt over vassdragene med antall lokaliteter og areal undersøkt med el-fiske sommer og høst 2010

Vassdrag	Kommune	Lokaliteter som Ble undersøkt	areal undersøkt (m ²)
Grense Jakobselv	Sør Varanger	4	600
Karpelva	Sør Varanger	3	500
Munkelva	Sør Varanger	2	300
Neiden	Sør Varanger	3	300
Klokkarelva	Sør Varanger	1	200
Vesterelva - Ordo	Båtsfjord	2	500
Kongsfjord	Berlevåg	3	500
Vestre Jakobselv	Vadsø	3	500
Komagelv	Vardø	3	500
Tana – Gulbjokelva	Tana	0	0
Tana – Polmakelva	Tana	0	0
Tana – Iesjohka	Karasjok	2	500
Tana - Anarjoka	Karasjok	1	300
Tana- Gaeimejohka	Karasjok	2	300
Tana - korsbekken	Tana	1	200
Lakselva, nedre og øvre deler	Porsanger	9	800
Børselva	Porsanger	3	300
Stabburselva (nedre deler)	Porsanger	3	300
Repparfjordelva (hovedelv og sideelver)	Kvalsund	5	500
Eibyelva (over og under vand.hinder)	Alta	6	600
Tverrelva	Alta	4	400
Antall: 18 vassdrag	9 kommuner	66 el-fiskestasjoner	8100

Figur 1 Fasongen på ørekyta (nederst) og laksen (øverst) er relativt lik. Det som tydlig skiller dem er ørekytas mangel på fettfinne.

Resultater

Det ble funnet ørekyte på 6 nye lokaliteter. Totalt ble det fanget 1404 fisk, fordelt på 12 arter, av dette var det dominans av laks (51,5%). Av totalt fiskematerialet var 21,7 % ørekyte. Dette høye innslaget av ørekyte skyldes store ørekytefangster i to vassdrag, Lakselva og Eibyelva (Silis) (tabell 2).

Det ble totalt fanget **304 ørekyte** i undersøkelsen. Disse var fordelt på 4 vassdrag, **Alta – Kautokeinovassdraget** (Silis øverst i Eibyelva), **Lakselva i Porsanger**, **Repparfjordelva** og **Tanavassdraget** (tabell 2). Det ble ikke funnet ørekyte i vassdrag som ikke tidligere er undersøkt. Men det ble funnet ørekyte på 6 nye lokaliteter i allerede kjente ørekytevassdrag.

Tabell 2 Oversikt over innsamlet materiale i antall og andel (%) av totalfangsten fra kartlegging av ørekyte 2010. N= antall fisk av hver art.

art	n	%
3 pigget stingsild	26	1,9
9 pigget stingsild	9	0,6
abbor	3	0,2
gjedde	10	0,7
harr	42	3,0
laks	720	51,2
lake	3	0,2
niøye	5	0,4
Røye	52	3,7
skrubbe	14	1,0
ørret	217	15,4
ørekyte	304	21,6
Total	1405	100,0

Tabell 3.Oversikt over fangstene i de forskjellige elvene basert på el-fiske sommer og høst 2010.

VASSDRAG	3p	9p	abbor	gjedde	harr	Laks	lake	niøye	Røye	skrubbe	ørret	ørekyte	Total
børselv						44			6		4		54
Eibyelv						46			13		56	134	249
Grense													
jakobselv	1	2				3				4	3		13
karpelva		7				13					3		23
Klokkarelva						3					1		4
Komagelv						59			4		8		71
Kongfjord						54			2				56
Lakselv	12			2	28	80	1		2		23	121	269
munkelva	2					10					4		16
Neidenelva				3	4	18	1	5		8	9		48
Repparfjordelva						150			10		11	10	181
Stabbuselva	4			2		38	1		9		10		64
tana - anarjohka						18							18
tana - gaeimejohka					5	31						11	47
tana - iesjohka	3		3	2	2	7					1	22	40
tana - korsbekken						9					7		16
tana - levajohka						13							13
tana - polmak				1	3	2					3	6	15
Tverrelva	4					7			2	2	70		85
Vesterelva Ordo						45							45
Vestre Jakobselv						73			4		4		81
Total	26	9	3	10	42	720	3	5	52	14	217	304	1405

Koordinater er fastsatt på undersøkelseslokalitetene. Disse er gitt i eget vedlegg.

Observasjoner knyttet til noen av vassdragene:

Tanavassdraget

I Tanavassdraget er trolig ørekyta en relativt vanlig art. Den er blant anna påvist i nedre deler av vassdraget, som i et tjern øst for Tana bru og i Polmakvatn ca. 20-25 km lengre sør. Det er også ørekyte i minst fire innsjøer i Utsjoki på finsk side av Tanavassdraget. Iešjavri i sørvestlige deler av Tanavassdraget har også ørekyte. Disse registreringene tyder på at ørekyta er relativt vanlig i Tanavassdraget.

Figur 2 Gaeimejohka munner ut ved Assebakte. Der er relativt høy tetthet av ørekyte. Elva er stri og godt egnet som oppvekstområde for laks. Om lag 1/3 av fisken fanget her var ørekyte.

Vi fanget ørekyte på 5 lokaliteter i Tanavassdraget (se vedleggstabell 1).

Overaskende var det relativt høye innslaget ørekyte i Gaeimejohka. Det partiet som ble elfisket (ca 100 meter oppstrøms brua og oppover) er relativt stritt og betegnes som gode laksehabitater. Om lag 1 / 3 av fangsten besto av ørekyte i Gaeimejohka. Det er potensialer for adskillig flere funn av ørekyte i Tanavassdraget. Utbredelsen synes å være stor.

Figur 3. Harr (nederst), laksunge (midten) og ørekyte (øverst) fanget i Gaeinejohka, Tana

Lakselv vassdraget

Lakselvvassdraget har flere lokaliteter med ørekyte, som i alle fire hovedtilløpselvene til Lakselva (Luostejåkka, Cadjejåkka, Stiipanjåkka og Vuolajåkka).

Vi fant ikke ørekyte i de nedre delene av vassdraget, der det i all hovedsak er laks som dominerer. Det er derimot store forekomster av ørekyte i øvre deler av vassdraget spesielt oppstrøms Skoganvarre. På disse lokalitetene var det vanlig å finne laksunger og ørekyte på samme lokaliteter.

Figur 4. Typisk ørekytelokalitet i Lakselvavassdraget. Denne lalaliteten ligger ca 200 m oppstrøms øvrevatnet. Høy tetthet av ørekyte og innslag av laks.

Stabburselva

Stabburselvvassdraget har ørekyte både i hovedstrengen og i øvre deler, som i Adnejåkka (Adnejavri). I nedre deler av vassdraget er det bare påvist ørekyte i et mindre vatn vest for Suoluvvarri, men er ikke funnet i de nedre delene av hovedelva. Ørekyta har trolig vandret inn Stabburselvvassdraget fra området mellom Stabbursdalsvatna og lešjavri i Tanavassdraget.

Vi fant ikke ørekyte i de nedre delene av Stabburselva. Også der er det laksen som dominerer.

Repparfjordelva

Det er ørekyte i minst tre sidevassdrag til Repparfjordelva. Skaidivassdraget som munner ut nær sjøen og i to sidevassdrag fra øst og vest (Nalletjavri) høyt oppe i vassdraget. Vi fant heller ikke i Repparfjordelva ørekyte i de nedre deler av vassdraget. Det var som i Stabburselva og Lakselva laksunger som dominerer med høy tetthet.

De øvrige vassdragene

Det ble også funnet ørekyte i Silisvannet og innløp og utløpselva derifra (se koordinater). Ellers ble det ikke funnet ørekyte i de andre anadrome vassdrag i Finnmark. Vi kan likevel ikke utelukke at det er bestander av ørekyte i disse da vi har undersøkt bare en brøkdel av vannarealet i dem.

Videre oppfølgingsarbeid

Basert på tidligere funn så var det dokumentert 92 lokaliteter med ørekyte i Finnmark. Vi fant 6 nye lokaliteter i de anadrome vassdragene.

De fleste registreringene er tidligere funnet sentralt i Finnmark og i Pasvik. Dette kan skyldes at det er i disse vassdragene det også er utført mest fiskeribiologiske registreringer. Det er derimot potensialer for funn i en rekke vassdrag som ikke er systematisk kartlagt. Grunnen til at man eksempelvis ikke har funnet ørekyte i flere anadrome laksevassdrag kan være at i disse vassdragene har det vært fokus på fiskeribiologiske problemstillinger knyttet til laksefisk. El- fiske etter laks og ørretunger forekommer i relativt strømrrike partier av vassdragene. Dette er områder hvor ørekyta i liten grad trives. Vi foreslår å fortsatt undersøke de anadrome laksevassdragene. Et interessant aspekt var observasjonene i øvre Tana (Gaeimejohka og Iesjohka) der det var forholdsvis høy tetthet av ørekyte. Dette var i områder som er typiske laksehabitater. Et interessant spørsmål er om ørekyta har mulighet å ekspandere sin utbredelse når tettheten av laks blir liten, slik det er i store deler av øvre Tana.

For å få enda bedre status på utbredelsen av ørekyta så bør det fortsettes med undersøkelser og kartlegging i en rekke vassdrag.

Referanser:

Hesthagen, T. & Østborg, G. 2004. Utbredelse av ferskvanns- fisk, naturlige fiskesamfunn og fisketomme vatn i Troms og Finnmark. NINA Oppdragsmelding 805. 1-30.